

การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน

School-Based Administration And Management of Schools Under Hua Hin Municipality

สุพิชา คงเจริญ¹ ดร.สนั่น ประจงจิต² ดร.วรรณวิศา สืบบุสรณ์ คล้ายจำแลง³

Supicha Khongcharoen¹, Dr. Sanan Prachongchit² and Dr. Wanwisa Suebnusorn Klaijumlang³

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน และ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน กลุ่มตัวอย่างสุ่มจากครูสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 136 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน โดยภาพรวม 5 ด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การตรวจสอบและถ่วงดุล การบริหารเชิงกลยุทธ์และใช้หลักการมีส่วนร่วม การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา การมีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาโรงเรียน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ระหว่างผู้ตอบที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

ABSTRACT

The purpose of this study were to 1) investigate school-based administration and management of schools under Hua Hin Municipality; and 2) compare school-based administration and management of these schools between respondent group classified by gender, age, educational background, and years of work. A sample of 136 was randomly drawn from teachers of these schools in the 2019 academic year. The instrument used was the questionnaire. All 136 questionnaire copies were returned and usable. The data were analyzed in terms of frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA.

คำสำคัญ: การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน, ครูสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน

¹ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹Master of Education Program in Faculty Educational Administration Kasetsart University

²ผู้ทรงคุณวุฒิประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²Senior Expert of Faculty Educational Administration Kasetsart University

³อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³Course teacher in Faculty Educational Administration Kasetsart University

ผู้ติดต่อ, อีเมล: สุพิชา คงเจริญ, supicha.kho@ku.th

รับเมื่อ 31 มีนาคม 2563 แก้ไข 5 เมษายน 2563

The results revealed as follows.

1. School-based administration and management of schools under Hua Hin Municipality was overall at the high level on all five aspects. Those aspects were ranked from the top as those of: check and balance, strategic management and participation principles, achievement management, decentralization of educational administration and management, and having a school board to develop a school.

2. Comparisons showed statistical significance at the 0.05 level only between those respondents of with bachelor's degree and those with graduate degree.

Keywords: School-based Administration and Management, Teachers under Hua Hin Municipality

ภูมิหลัง

การบริหารจัดการศึกษาของไทยที่ผ่านมา เป็นการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง หลักการดำเนินงานบริหาร และจัดการศึกษาจะถูกกำหนดมาจากกระทรวงมหาดไทย เมื่อมีนโยบายปฏิรูปการศึกษา โดยได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 การดำเนินการให้เกิดผลตามเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาเริ่มเป็นรูปธรรมมากขึ้น เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยยึดหลักการกระจายอำนาจ และการใช้ประชาชนและสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อมุ่งให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ สอดคล้องต่อความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 289 ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามกฎหมายที่บัญญัติสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 9 (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง มาตรา 41 กำหนดให้ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น” และมาตรา 42 “ให้กระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการ ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐาน การศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2558; สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560)

ปัจจุบันนี้นอกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด โดยมี มาตรฐานการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและชุมชนแล้ว ยังมีบทบาทและส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ ในท้องถิ่น มีการระดมทรัพยากรทางการศึกษา จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้มีส่วนร่วม ในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาการพัฒนาอาชีพของประชาชนและเยาวชนในท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นจุดเด่นของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาในท้องถิ่น อีกทั้งยังถือเป็นพันธะ

ทางสังคมในท้องถิ่นนั้นๆ โดยมุ่งหวังผลลัพธ์ให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นคนดี มีอาชีพสุจริต สามารถดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นได้อย่างมีความสุข การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการจัดการศึกษา โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์และเป้าหมายในการจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเยาวชนในท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Management หรือ SBM) จึงเป็นแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาที่กระจายอำนาจให้สถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจในการบริหาร การจัดการ การตัดสินใจและมีอิสระในการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งเป็นไปตามความต้องการของชุมชน อัตลักษณ์ของท้องถิ่นและจุดเน้นของสถานศึกษา

ผู้วิจัยในฐานะนักวิชาการศึกษา กองการศึกษา เทศบาลเมืองหัวหิน เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาในท้องถิ่นจึงมุ่งเน้นประเด็นความสนใจในการศึกษาเรื่องการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของเทศบาลเมืองหัวหินตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาของท้องถิ่นต่อไป

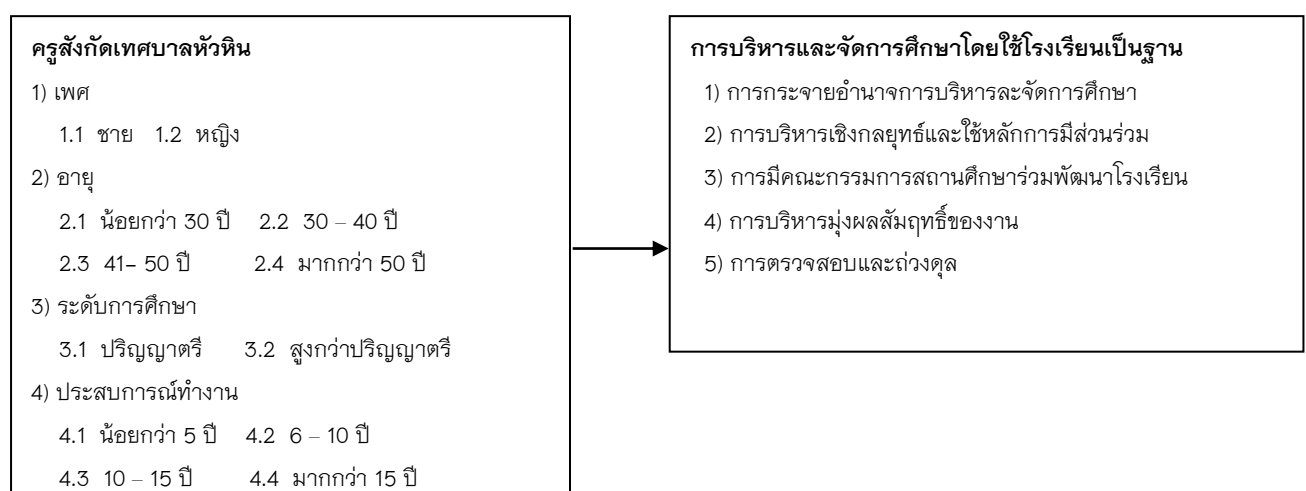
คำถามการวิจัย

1. ระดับการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในปีการศึกษา 2562 จำนวน 210 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ครูสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จำนวน 136 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607–608) ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

วิธีการรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม และแบบสอบถามถึงโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จำนวน 7 โรงเรียน โดยผู้วิจัยดำเนินการส่งและรับแบบสอบถามแต่ละโรงเรียนด้วยตนเอง โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 136 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
2. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ค่าความถี่ 2) ค่าร้อยละ 3) ค่าเฉลี่ย 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5) การทดสอบค่าที (t-test) 6) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน นำเสนอต่อไปนี้

1. การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การตรวจสอบและถ่วงดุล มีการปฏิบัติเป็นอันดับสูงสุด รองลงมา คือ การบริหารเชิงกลยุทธ์และใช้หลักการมีส่วนร่วม ส่วนการมีคณะกรรมการสถานศึกษาพัฒนาโรงเรียน มีการปฏิบัติเป็นอันดับต่ำสุด ดังตารางที่ 1

อันดับ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การตรวจสอบและถ่วงดุล	4.18	0.61	มาก
2	การบริหารเชิงกลยุทธ์และใช้หลักการมีส่วนร่วม	4.17	0.61	มาก
3	การบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน	4.13	0.58	มาก
4	การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา	4.10	0.58	มาก
5	การมีคณะกรรมการสถานศึกษาช่วยพัฒนาโรงเรียน	3.97	0.68	มาก
รวม		4.11	0.61	มาก

ตารางที่ 1 การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน ในภาพรวม

เมื่อพิจารณาการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหินจำแนกเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน ปรากฏผลดังนี้

1.1 การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานศึกษากำหนดขอบเขต บทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบตามมาตรฐานการบริหารวิชาการ มีการปฏิบัติเป็นอันดับสูงสุด รองลงมา คือ สถานศึกษาจัดระบบการบริหารทั่วไปได้ด้วยตนเอง ส่วนสถานศึกษากำหนดขอบเขต บทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบตามมาตรฐานการบริหารงบประมาณ มีการปฏิบัติเป็นอันดับต่ำสุด

1.2 การบริหารเชิงกลยุทธ์และใช้หลักการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานศึกษาสนับสนุนแจ้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบผลการดำเนินงานด้านบริหารงานงบประมาณ มีการปฏิบัติเป็นอันดับสูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษาสนับสนุนแจ้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบผลการดำเนินงานด้านบริหารงานทั่วไป ส่วนสถานศึกษาสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผน และให้ความเห็นชอบการบริหารงานบุคคล มีการปฏิบัติเป็นอันดับต่ำสุด

1.3 การมีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการปฏิบัติเป็นอันดับสูงสุด รองลงมาคือ คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีการปฏิบัติเป็นอันดับต่ำสุด

1.4 การบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานศึกษาแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบในการกำกับ ติดตามผลการดำเนินงาน มีการปฏิบัติเป็นอันดับสูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษาแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบในการควบคุมการดำเนินงานมีการปฏิบัติเป็นอันดับสูงสุด ส่วนสถานศึกษาจัดสรรทรัพยากรตามแผนงานโครงการอย่างเหมาะสม มีการปฏิบัติเป็นอันดับต่ำสุด

1.5 การตรวจสอบและถ่วงดุล ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานศึกษาจัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีพร้อมรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ มีการปฏิบัติเป็นอันดับสูงสุด รองลงมาคือ สถานศึกษามีกระบวนการควบคุม กำกับการดำเนินงานให้มีความถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้อย่างชัดเจน ส่วนสถานศึกษาติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานตามโครงการอย่างเป็นระบบ มีการปฏิบัติอันดับต่ำสุด

2. การเปรียบเทียบการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน

2.1 ผลการเปรียบเทียบการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน
จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน
จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน
จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า
การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา และการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยมากกว่าระดับปริญญาตรี

2.4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน
จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ นำเสนอในตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยในภาพรวม พบว่า การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาล
เมืองหัวหิน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน อาจเป็นเพราะโรงเรียนให้ความสำคัญกับการบริหารและจัดการศึกษา
โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานส่งผลให้โรงเรียนมีการบริหารและจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การตรวจสอบและถ่วงดุล มีการปฏิบัติเป็นอันดับสูงสุด อาจเป็นเพราะสถานศึกษา
ใช้หลักความโปร่งใส มีการจัดทำรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา
ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องรับทราบ เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนติดตาม ตรวจสอบ
การดำเนินงานของสถานศึกษา สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของครู เปิดโอกาส
ให้ชุมชนได้รับรู้ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่าย ทรัพยากรบุคคลระหว่าง
สถานศึกษา องค์กรในท้องถิ่นและชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการ สอดคล้องกับ เอมอร์
วิริยะชนติกุล (2555, หน้า 102) กล่าวว่า สถานศึกษาควรมีการแบ่งงาน 4 ฝ่าย อย่างชัดเจนโดยแต่ละฝ่ายมีผู้รับผิดชอบ
ตามความรู้ ความสามารถอย่างเหมาะสม โดยการออกคำสั่งแต่งตั้ง แจ้งให้ทราบและจัดทำโครงสร้างการบริหารงาน
อย่างชัดเจน ผู้บริหารต้องยอมรับการตัดสินใจ และความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบงาน มีการสร้างขวัญและกำลังใจ
ให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียน การจัดสรรงบประมาณในการบริหารงานควรมีความรวดเร็วและคล่องตัวมากกว่าที่เป็นอยู่
จัดหาและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ส่วนการมีคณะกรรมการ
สถานศึกษาร่วมพัฒนาโรงเรียน มีการปฏิบัติเป็นอันดับต่ำสุด อาจเป็นเพราะสถานศึกษายังไม่เปิดโอกาสให้
คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบในการจัดการศึกษาเท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการ
สถานศึกษาได้เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการ
บริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบและเสนอแนะในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
ของสถานศึกษา รวมถึงมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

2. ผลการวิจัยรายด้าน ทั้ง 5 ด้าน มีข้อวิจารณ์ดังนี้

2.1 การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พบว่า สถานศึกษากำหนดขอบเขต บทบาท
หน้าที่ความรับผิดชอบตามมาตรฐานการบริหารวิชาการ มีการปฏิบัติเป็นอันดับสูงสุด อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการ
วางแผนและจัดทำแผนบริหารงานวิชาการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายหลักของโรงเรียน มีการติดตาม

และประเมินผล เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2549, หน้า 9) ได้กล่าวถึงหลักประสิทธิภาพ (efficiency) ไว้ว่า เป็นการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ตามขั้นตอนและกระบวนการ มีปัญหาและอุปสรรคขณะดำเนินการ ก็สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ การมีประสิทธิภาพจะเน้นไปที่กระบวนการ (process) การใช้กลยุทธ์และเทคนิควิธีการต่างๆ ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์มากที่สุด เพื่อให้การปฏิบัติบรรลุความสำเร็จ ผู้บริหารต้องใช้หลักประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงคุณภาพของเป้าหมาย คือ ผู้เรียนเป็นหลัก โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมการบริหารงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวัดผล ประเมินผล และการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ส่วนสถานศึกษากำหนดขอบเขต บทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบตามมาตรฐานการบริหารงบประมาณ มีการปฏิบัติเป็นอันดับต่ำสุด อาจเป็นเพราะโรงเรียนยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการบริหารงบประมาณที่ชัดเจน จึงไม่ได้กำหนดขอบเขต บทบาท รวมถึงหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรในโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนจึงควรศึกษา มาตรฐานการบริหารงบประมาณ วางแผนงานงบประมาณของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Wohlstetter (1995, pp.22-25) กล่าวว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานต้องมีการปรับโครงสร้างองค์การของโรงเรียนใหม่ เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมีอำนาจที่แท้จริง (real authority) เกี่ยวกับงบประมาณ บุคลากร และหลักสูตร ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้แก่ 1) การกระจายอำนาจให้โรงเรียนอย่างแท้จริง และโรงเรียนต้องกระจายความรับผิดชอบ และอำนาจการตัดสินใจให้ทีมงานต่างๆ ในโรงเรียนอย่างทั่วถึง 2) เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการบริหารโดยองค์คณะบุคคล ในการปฏิบัติงานเน้นการทำงานเป็นทีมและการสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ 3) มุ่งพัฒนาบุคลากร ทั้งการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษารวมทั้ง การพัฒนาคณะกรรมการโรงเรียน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน รวมทั้งเรื่องการจัดการเรียนการสอนและเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและจัดการศึกษา สารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการวางแผนและการตัดสินใจสั่งการ 5) ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้นำ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน คือ ผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) การเป็นผู้นำ (leader) และผู้สนับสนุน (supporter) เป็นผู้นำนวัตกรรม (innovations) เข้าสู่โรงเรียนและเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า 6) การมีวิสัยทัศน์ร่วม (shared vision) ที่ชัดเจน วิสัยทัศน์ต้องเกิดจากการร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในโรงเรียนและรับรู้ร่วมกัน เพราะวิสัยทัศน์คือ ทิศทางการบริหารจัดการของโรงเรียน 7) การให้รางวัล อาจได้รับการยกย่องชมเชย หรือการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม เพื่อให้กำลังใจแก่โรงเรียน โรงเรียนควรให้รางวัลแก่ทีมงานหรือหน่วยงานภายในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จด้วย

2.2 การบริหารเชิงกลยุทธ์และใช้หลักการมีส่วนร่วม พบว่า สถานศึกษาสันับสนุนแจ้งให้คณะกรรมการ สถานศึกษาทราบผลการดำเนินงานด้านบริหารงานงบประมาณ มีการปฏิบัติ เป็นอันดับสูงสุด สอดคล้องกับ บุญมี เณรยอด (2546, หน้า 9) สรุปไว้ว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา จากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง ให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ มีอิสระและมีความคล่องตัวในการตัดสินใจ การบริหารจัดการในด้านวิชาการ การเงิน บุคลากร และการบริหารทั่วไป โดยมีคณะกรรมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ส่วนสถานศึกษาสันับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผน และให้ความเห็นชอบ การบริหารงานบุคคล มีการปฏิบัติ เป็นอันดับต่ำสุด อาจเป็นเพราะโรงเรียนไม่มีการสนับสนุนให้คณะกรรมการ สถานศึกษามีส่วนร่วมในวางแผน และให้ความเห็นชอบการบริหารงานบุคคลเท่าที่ควร ดังนั้นโรงเรียนจึงควรส่งเสริม และสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีบทบาทร่วมในการวางแผนและให้ความเห็นชอบการบริหารงานบุคคล ให้มากขึ้น สอดคล้องกับจุฑารัตน์ ชัชวาลย์ (2549, หน้า 21) ที่กล่าวว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง ให้สถานศึกษามีอำนาจรับผิดชอบ มีอิสระและคล่องตัวในการตัดสินใจการบริหารจัดการทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ การเงิน ด้านบุคลากร ด้านการบริหารทั่วไป

และด้านชุมชนสัมพันธ์ โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครองและชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกันบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด

2.3 การมีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาโรงเรียน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการปฏิบัติเป็นอันดับสูงสุด อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษา เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น สอดคล้องกับ ชีระ บุญเจริญ (2547, หน้า 136) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและแผนการตัดสินใจกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีการปฏิบัติเป็นอันดับต่ำสุด อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษา ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Park (2000, pp. 239) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างชุมชนโรงเรียนที่ปกครองตนเอง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในเกาหลี ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการโรงเรียนไม่มีบทบาทตามที่คาดหวัง อำนาจการตัดสินใจด้านหลักสูตร งบประมาณ บุคลากรยังคงอยู่ที่ส่วนกลาง รัฐบาลและเขตการศึกษาไม่ได้กระจายอำนาจให้โรงเรียนเพียงพอ ผลการวิจัยยังระบุว่า ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อครูและผู้ปกครองมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสิ่งการมากที่สุด

2.4 การบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน พบว่า สถานศึกษาแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบในการกำกับติดตามผลการดำเนินงาน มีการปฏิบัติเป็นอันดับสูงสุด อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการแต่งตั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องร่วมทำหน้าที่กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานอย่างชัดเจนสอดคล้องกับ กมลกร คงแก้ว (2548, หน้า 4) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารงานและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล รวมทั้งจัดปัจจัยที่เกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนสถานศึกษาจัดสรรทรัพยากรตามแผนงาน โครงการอย่างเหมาะสมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับต่ำสุด อาจเป็นเพราะโรงเรียนยังขาดการประสานความร่วมมือกับชุมชน จึงควรสร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชนในการร่วมกันระดมทรัพยากรเพื่อใช้การจัดการศึกษา สอดคล้องกับ ถวิล มาตรเยี่ยม (2544, หน้า 41) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นฐานเป็นการบริหารจัดการโรงเรียนที่สอดคล้องกับคุณลักษณะและความต้องการของโรงเรียน คือ สมาชิกโรงเรียน ได้แก่ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักเรียน ตลอดจนสมาชิกชุมชน และองค์กรอื่นๆ มารวมพลังกันอย่างเต็มที่ รับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากรและแก้ปัญหา ตลอดจนดำเนินการเพื่อพัฒนากิจกรรมด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนในระยะสั้นและระยะยาว

2.5 การตรวจสอบและถ่วงดุล พบว่า สถานศึกษาจัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปี พร้อมรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ มีการปฏิบัติเป็นอันดับสูงสุด สอดคล้องกับ สุนิจจา ทักษาศตร์ (2546, บทคัดย่อ) ศึกษาความพร้อมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาโดยรวม พบว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะเรื่องตรวจสอบถ่วงดุล ด้านการบริหารตนเอง และการมีส่วนร่วม ส่วนสถานศึกษาติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานตามโครงการอย่างเป็นระบบ มีการปฏิบัติเป็นอันดับต่ำสุด อาจเป็นเพราะโรงเรียนไม่มีการกำหนดแผนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล ดังนั้นโรงเรียนควรจัดให้มีการวางแผนและกำหนดนโยบายการวัดผลและประเมินผลอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 35) กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลเป็นกระบวนการ หรือกิจกรรมวิชาการที่ทำให้ทราบว่า การดำเนินกิจกรรมการ

เรียนการสอนให้บรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้มากนักน้อยเพียงใด ปัญหา อุปสรรค ข้อบกพร่องและข้อจำกัดเรื่องใด
อย่างไร อันเป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน ทั้ง 5 ด้าน จากการวิจัยพบว่า ในภาพรวม การมีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาโรงเรียน มีการปฏิบัติ เป็นอันดับต่ำสุด ดังนั้น จึงควรสร้างความรู้และชี้แจงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา ให้เห็นความสำคัญของการศึกษา และพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และรับผิดชอบในการจัดการศึกษา รวมถึงการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพศึกษา

1.1.1 การตรวจสอบและถ่วงดุล จากการวิจัย พบว่า สถานศึกษาติดตาม ตรวจสอบ ผลการดำเนินงานตามโครงการอย่างเป็นระบบ มีการปฏิบัติเป็นอันดับต่ำสุด ดังนั้น โรงเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน ตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน ตลอดจนจัดให้มีการรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

1.2 การเปรียบเทียบการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน

1.2.1 ผลการเปรียบเทียบการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของเทศบาลเมืองหัวหิน จำแนกตามระดับการศึกษา จากการวิจัยรายด้าน พบว่า การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา และการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยมากกว่าระดับปริญญาตรี ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน จึงควรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมพัฒนาโรงเรียน สร้างบรรยากาศการปฏิบัติงานแบบกัลยาณมิตร ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และสนองความต้องการของท้องถิ่น มีแผนงานโครงการ รวมถึงมีระเบียบการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ที่มาจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการกระจายอำนาจไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องให้ได้มากที่สุด เพื่อความคล่องตัวในการดำเนินงาน และเกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับสถานการณ์ และพัฒนาองค์กรให้มีความทันสมัย มีคุณภาพและประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรศึกษาบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้าใจบทบาทหน้าที่ เห็นความสำคัญของการศึกษา มีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน รวมถึงระดมทรัพยากรส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสม สอดคล้องตามต้องการและบริบทของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กมลกร คงแก้ว. (2548). ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดฝ่ายการศึกษา
อัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

- กระทรวงมหาดไทย, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น, ส่วนแผนและงบประมาณทางการศึกษาท้องถิ่น. (ม.ป.ป.) . แนวทางการส่งเสริมสร้างความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (ม.ป.ท.)
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- จุฑารัตน์ ชัชวาลย์. (2550). พฤติกรรมการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
- ชุมศักดิ์ อินทร์รัช. (2547). การบริหารวิชาการ. ปัตตานี: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- ถวิล มาตรเยี่ยม. (2544). การปฏิรูปการศึกษา: โรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ School-Base Management: SBM. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม
- ธีระ รุญเจริญ. (2547). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: แอล.ที. เพรส จำกัด
- บุญมี เณรยอด. (2546). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน: วิธีและวิถีไทย. รายงานผลการดำเนินงานโครงการนำร่องระดับชาติ. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค
- สุนิจจา ทัพสาตร์. (2546). การศึกษาความพร้อมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- เอมอร วิริยะขันติกุล. (2555). สภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพ กลาง. วารสารวิจัยและพัฒนา
- Park, Jong Pill. (2000). "Creating an Autonomous School Community: School-Based Management in Korea." Dissertation. Abstracts. International
- Wohlstetter, Priscilla. (1995). "Getting School-Based Management Right: What Works and What Doesn't." Phi Delta Kappan, 77 (1)